

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. VI. Expenditur doctrina D. Petri de Marca de appellationibus ab abusu
in 19. cap. libri 4. de Concordiâ Sacerdotii & Imperii contenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

M. C.
Libertatibus
Eccle. Gallic.
GIII
231

774 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
defensionem. Et hæ quidem præcipuæ rationes sunt, quibus
à Gallicanis Scriptoribus excusantur appellationes ab abusu.
Sed, ne quod nos alicujus momenti argumentum effugerit,
expendenda sunt paulò accuratius, quæ à præcipuis illarum
defensoribus dicta sunt, scilicet à D. Petro de Marca, & à
Carolo Fevreto.

C A P U T VI.

Expenditur doctrina D. Petri de Marca de appellationibus ab abusu in 19. cap. libri 4. de Concordiâ Sacerdotii & Imperii contenta.

1. **I**N tribus ultimis libri 4. capitibus ex professo, alibi tantùm ex occasione, de appellationibus ab abusu disputat D. Petrus de Marca; idcirco paulò diligentius istorum doctrina examinanda est. Cap. 19. §. 2. scribit, ex Concordatis inter Leonem X. Pontificem, & Franciscum I. Regem Francorum initis, Senatus officium adversus eorum violationem implorari solitum per appellationes ab abusu; eò quòd Pontifex Canonum, atque Decretorum in illis Concordatis renovatorum tuitionem, consensu quoque suo, & Apostolicæ Sedis autoritate adhibitâ, Regibus Francorum permisisset: Franciscus autem Rex eam curam Parlamentorum Curii demandasset. Sed, nè hujusmodi appellationibus novitas, quâ nihil est libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Dignitati infestius, objiceretur, §. 3. *Abusus* dictionem in foro antea incognitam non fuisse contendit. Vocem quidem illam Concordatis antiquiorem esse quis dubitat? Res enim per illam propriè significata vetustissima est: sed prout vox illa designandis appellationibus, de quibus agimus, est accommodata, non admodùm vetusta est, sicut nec ipsum ejus significatum. Usurpata est etiam à Laicis contra Ecclesiasticos ad denotandum indebitum potestatis usum, sed non semper verè ac justè.

2. Durandus enim Mimatenfis, v. g. cujus autoritas primo loco adducitur, scilicet, ex tractatu de modo Concilia
genc-

generalia celebrandi rubric. 70. monuit sæculares Judices solitos suo tempore, Judices Ecclesiasticos de turbata jurisdictione conquerentes repellere hac exceptione; *quod eorum actus essent abusus*. Sed justam, ac veram non fuisse illam excusationem comprobavit examen aliquot post annis factum coram Philippo Rege Francorum, hinc Bertrando Episcopo Augustodunensi Ecclesiasticam, illinc Petro de Cumeriis Procuratore Regio Laicam jurisdictionem defendentibus, ut in actis legitur typis pluries excusis, & à Patribus Philippo Labbe, & Joanne Cossart to. 11. Concil. part. 2. insertis, & in Bibliotheca Patrum tom. 13. edit. Col.

3. Antiquiorem ut supra notavimus postremo sæculo appellationem ab abusu non affert Marca: & quam tunc temporis interjectam dicit §. 4. præterquam quod ignoratur, an, qui interposuerat, prosecutus sit, recenter editi partus speciem præferret. Adhuc enim vacillat. Appellatur à *Procuratore Capituli Parisiensis* contra decimam ab Alexandro VI. inductam ad Papam melius consultum, Synodum universalem, Regem Christianissimum, supremam Parlamenti Curiam, ac ad illam, vel illos, ad quem, vel quos de jure, vel consuetudine in hac parte provocare, & appellare licet. Hæc appellationis forma indicare videtur non posse ad Regem, vel ad Senatum deferri appellationem, nisi ad summum post judicium Papæ melius consulti, & post sententiam Synodi universalis, & propter illorum defectum, aut manifestissimam injustitiam. Non enim potest in omnibus illis Tribunalibus simul tractari negotium. Nec tot Judices appellari videntur, nisi quia dubitatur quisnam sit adeundus: vel potius an Rex, & Parlamenti Curia sint ex illis, ad quos de jure, vel consuetudine in hac parte provocare & appellare liceat. Et fortasse comminatio erat potius quam vera appellatio, ut Papa metuens, ne Ecclesiasticum negotium ad Tribunal sæculare deferretur, atque ita jurisdictio Ecclesiæ detrimentum pateretur, onus Clero impositum minueret.

4. Paragraphi quinti notatu digna sunt hæc verba; *Simplicem, & meram appellationem à Curia Ecclesiastica, ad Curiam Regiam in Gallia nunquam admissam fuisse fatentur Petrus de Cumeriis (insignis jurisdictionis Ecclesiasticæ æmulus) art. 14. Masuerius tit. de appel. §.*

22. & Joannes Galli quest. 161. Illi enim Autores generatim negant à Judice Ecclesiastico ad sæcularem appellationem admitti, quantumvis eos Marca de appellatione tantum simpliciter, non de illa, quæ tanquam ab abusu nuncupatur, intelligendos velit. Nullus, inquit Petrus de Cuneris art. 14. à Curia Prelatorum appellat ad Curiam Regiam. Ac revera in lib. inscripto; Stylus Curia Parlamenti Parisiensis, licet prolixus sit titulus de appellationibus, nulla reperitur neque simplex, neque tanquam ab abusu à Judicibus Ecclesiasticis ad sæculares. Masuerius non solum testatur de facto, sed etiam de jure. A Judice Ecclesiastico, inquit tit. de appel. §. 22. non est appellandum ad Judicem sæcularem. Joannes Galli Advocatus Regius, qui Placita Senatus Parisiensis usque ad an. 1414. per quæstiones digessit; idem variis Senatus-consultis probat. Fuit, inquit quæst. 161. ante longum tempus dictum per Arrestum, Dominum Joannem Lappostole non esse, ut appellantes recipiendum, ab Officiali Curia Ecclesiastica Lingonensis ad Parlamentum; quia Curia Ecclesiastica non resortitur ad temporalem. Item fuit pariter dictum contra Dominum Guillelmum Creveil, qui ab Officiali Curia Ecclesiastica Capituli Lingonensis appellaverat ad Parlamentum.

5. Cùm videret autem Marca illarum appellationum injustitiam, variis eas limitationibus temperare conatus est. Nam v. g. §. 4. circa verba Procuratoris Capituli Parisiensis supra relata istud animadvertit. Quæ verba, inquit, observanda sunt, ut inde pateat in hoc casu appellationem ad Regem subsidiariam esse appellationi ad Concilium; in hac enim de iniquitate, in altera de abusu tantum disceptari potest: & unius subsidio jurabantur appellantes, dum alterius præsidium expectabatur. Ergò non nisi provisionaliter res determinandæ essent per appellationes ab abusu, nec de ipsa sententiæ Ecclesiasticæ iniquitate judicandum, sed sistendus abusus interim, dum Concilium jus diceret. Alias infrà limitationes adhibebit, quæ tamen, ut videbimus, nec observantur, nec observatæ possent omnino usum illum excusare.

6. In eodem paragrapho 5. appellationum ab abusu frequentiam induxisse ait Theologorum Parisiensium, præcipueque Gerfonii, sententiam. Quanta esset tempore Gerfonii in Ecclesia confusio; quantus clavium à Pontificibus, seu Pseudopontificibus abusus, nemo ignorat. Undè nihil mirum est, si & Gerfonius, & alii quidam Theologi Parisienses intolera-

rabi-

rabiles illorum excessus, præsertim cum contraria præciperent, & unusquisque sibi obtemperari sub frequentibus censuris præciperet, repelli posse docuerint: licet autem Gersonius parvulum istum tractatum de materia excommunicationum, & irregularitatum, quem citat Marca, fortasse post finitum schisma scripserit, cum in eo Concilii Constantiensis mentionem faciat, plurima tamen profert, quæ animum adhuc exasperatum, atque indignatione in abusus, quorum testis exstiterat, commotum indicant. Cujusmodi fuerint abusus significat his verbis confid. 9. & aliis; *Contemptus clavium non incurretur in multis casibus, quibus Papa mandato non obediretur. DVM SCILICET ABVTITVR ENORMISSIME, ET SCANDALOSISSIME POTESTATE SVA IN DESTRUCTIONEM, NON IN ÆDIFICATIONEM.*

7. Quàm autem longè absit Gersonii sententia ab effusa illa appellationum ab abusu frequentia, quæ Galliam hodie inundant, patebit attentè legenti verba prædicta, & illa ipsa, quæ refert Marca ex confid. 10. *Contemptus clavium non semper invenitur (invenitur certè quàm sæpissimè) apud illos, qui ne dum non obediunt sententiis excommunicationum pronulgatis per Pontificem (qualis erat Benedictus XIII. qui Reges, & Regnum Franciæ censuris supposuit, eò quod sibi, concordiam recusanti, obedientiam substraxissent) vel suos, qui per potestatem seculares adversus tales præsentas sententias tueri se procrant. Lex enim naturalis dicitur, ut possit vis vi repelli. Sed hoc aliud omninò est ab appellatione, quæ causæ cognitionem requirit, quantumvis prætendant Judices, se de abusu, non de iniquitate cognoscere. Gersonius enim supponit, evidentissimam esse censurarum injustitiam, ut non inquirendum sit, an Pontifex abutatur suâ potestate; sed quomodò quis possit ejus injuriam evadere. Subjungit enim; *Constat autem, quod tales excommunicationes, non debent dici jus, sed vis & violentia, contra quam fas habet liber homo, vel animus se tueri.* Adde quod, si Gersonii dictis standum est, possunt Laici adversus injurias sibi à Rege factas Pontificem adire, quod Regii Ministri ceu crimen læsæ Majestatis æstimant. Etenim in isto etiam casu locum habet ratio Gersonii; *Lex naturalis dicitur, ut possit vis vi repelli: ac præterea docet idem Doctor loco alibi exscripto, licere non solum Communitati, sed etiam**

F f f f pri-

778 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
privatis adversus Principis, alioquin legitimè dominium ob-
tinentis, tyrannicum regimen sese defendere: quis autem
justior, & modestior modus se defendendi, quàm ut appel-
letur Pater communis omnium Christianorum, & Pastor, cui
tenentur etiam ipsi Reges parere, si inter Christi oves conse-
ri volunt?

8. Quæ sit appellationum ab abusu justitia, satis intelli-
gitur ex eo quod, cum earum usus inductus est, nec ipsi Judi-
ces Regii, ad quos deferebantur, quo jure niterentur, per-
spicere poterant: & cum rationes inquirere studuerunt,
ejusmodi protulerunt, quas nec alii probarunt appellatio-
num illarum Patroni. Quas Stephanus Auferrius, cujus su-
prà meminimus, adducit, adeò debiles sensit Petrus de Mar-
ca, ut de illis ita loquatur §. 6. *Sane fatendum est pleraque ab Au-
ferrio laudata testimonia longius esse petita; quamvis aliqua huic disceptationi
inservire possint. Non designat Marca, quænam sint illa testimonia,
quæ inservire possint. Sed quantum sit illorum pondus abundè
cognoscet ex eo, quod immediatè subdit; Præcipuum autem illud,
in quo causæ fundamentum ponebant. non adeò urget ac primà fron-
tè videtur, &c. Cur timeantur alia, cum præcipua, ipsi etiam
Adversarii parvi faciant? Concludit Marca; Quare non miran-
dum est, si Rebuffus, qui sola hac testimonia expenderit, iniquius se gerat
erga istas appellationes, quas nimis angustis finibus coercet, scilicet iis casu-
bus, in quibus Rex jurisdictionem habet delegatam à Papa, vel à Canone,
ut in tuenda fide, vel Ecclesia, si oppugnetur, & in casibus à jure expressis.
Hic ad marginem monemur consulere secundam præfatio-
nem Marcæ §. 13. Ibi autem Marca Rebuffum interpretatur,
quasi delegationem expressam, & non tacitam dumtaxat,
exigeret. Itaque, si deficit etiam tacita, locum habebit Rebuffi
sententia.*

9. At tacitam Summi Pontificis, aut Canonis delegatio-
nem, seu Ecclesiæ consensum non deesse probat §. 7. tum ex
eo quod Concordatorum tuitio, quæ majoris est momenti,
Regibus commissa sit; tum quod non sint inviti Episcopi,
nec de re, sed de excessu conquerantur; tum denique quod
tamdiu siluerit Curia Romana. *Ex præsumpta mente Summi Pontifi-
cis semper Gallicana Ecclesia persuasum fuit, in cæteris etiam articulis (sci-
licet ultra contentos in Concordatis) eam tuitioem extraordina-
riam,*

M. C.

De
Libertatibus
Ecclesie Gallicane

III
231

nam, quæ in Gallia ante Concordatarum publicationem vigeat, à Summis Pontificibus tacite fuisse concessam; cum in rebus majoris persæpe momenti, quæ Concordatis continentur, præstatum Regium ad Decreta custodienda impendi gratissimum haluerint. Quæ Summorum Pontificum consensu inde etiam probari potest, quod ab aliquot sæculis cum appellationum istarum usus frequenter in Gallia (non invitis Episcopis, qui modum quendam illis præscribi, non autem rem ipsam aboleri aliquoties postularunt) à Romana Curia nihil profectum sit, quo ingratam sibi esse fore tritum illam significaret.

10. Verùm ex Concordatis argumentum validissimum desumitur contra prætensum sanctæ Sedis tacitum consensum circa appellationes ab abusu. Ibi enim Summus Pontifex expressè declarat se alios usus præter contentos in Concordatis, si qui sint sanctæ Sedis, & Ecclesiæ juribus contrarii (quales esse ostendimus illas appellationes) non intendere approbare. Et cum omnium (verba sunt Leonis X. in Concord. tit. 33. qui est de perpetua stabilitate Concordatarum) quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis agantur, notitiam non habeamus, consuetudines, statuta, seu usus libertati Ecclesiastica, & auctoritati Sedis Apostolicæ quomodolibet præjudicantia, si quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, aliis quam in præmissis, existant, non intendimus nobis, & eidem Sedi in aliquo præjudicare, seu illa tacite vel expressè quomodolibet approbare. Vide an meritò ex præsumpta mente summi Pontificis semper Gallis persuasum fuerit, in cæteris etiam articulis (ultra contentos in Concordatis) eam tuitionem extraordinariam à Summis Pontificibus tacite fuisse concessam. Nonne potiùs expressa declaratio eliminat omnem taciti consensus præsumptionem. Testatur præterea Constitutio singulis annis in die Cœnæ Domini publicari solita, & aliæ innumeræ, quantum aliena sit sancta Sedes à consentiendo usibus Ecclesiasticæ jurisdictioni tam infestis.

11. Testantur acta Cleri Gallicani, & nominatim Tractatus de Ecclesiastica jurisdictione alibi laudatus, & tomo I. actorum Cleri Gallicani insertus, an Episcopi jurisdictionem suam per hujusmodi appellationes extinguere gratum habeant; an verò ex desperatione tantùm abolendi usus sibi tam perniciosi, modum ei adhiberi postularint. Ex his autem inferent Prælati Ecclesiastici, quantum intersit jurium Ecclesiæ violationi, & quàm primùm, & quàm fortiter obistere, cum in rebus capitalissimis, quæque nullâ solidâ ratione nituntur, re-

780 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
sistentia non satis generosa (nedum silentium) accipiatur pro
consensu; ut jam non de revocando, sed de minuendo ma-
lo deliberandum sit, ac pro magno favore habeatur, si per-
niciosiores circumstantiæ refecerent. Inferent similiter, quàm
periculosum sit ab iis opem emendicare, qui alienam domina-
tionem excludunt, sed ità ut ipsi durius dominantur. Sa-
pientissimè statuerunt Summi Pontifices, ut Laicorum leges
circa res Ecclesiasticas sine assensu Ecclesiæ nullà vi polle-
rent, etiamsi viderentur utiles. *A quibus (Laicis) inquit In-
nocentius III. cap. Ecclesia de Constitut. si quid motu proprio sta-
tutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem,
nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum.* Minus enim
est illud commodum, quàm damnum usurpatæ à Laicis in
Ecclesia jurisdictionis; præsertim quia ubi semel Ecclesiasti-
carum rerum arbitrium prætextu procurandæ utilitatis Ec-
clesiasticæ ad se traxerint, si decernant injusta, respui vix
poterunt ob dissimulatam judicandi possessionem. Nam ut ait
Nicolaus I. epist. 47. quæ est ad Hincmarum Archiepiscopum
Remensem, & refertur in Concilio. Suesion. 3. *Mala
consuetudo, qua non minus, quàm perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius
radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt
pravariationes, & varia præsumptiones celerrimè non compressa pro legibus ve-
nerari, & privilegiorum more perpetuò celebrari.*

C A P U T V I I .

*Discussio capituli 2. libri 4. D. Petri de Marca, ubi adhuc
de appellationibus ab abusu.*

1. **P**ericulosam rem tentat Marca hoc cap. 2. §. 1. dum quo-
rum Canonum violatio appellationibus ab abusu locum
præbeat, determinare aggreditur. Quoscumque limites præ-
figat, ulteriùs excurratur. Satiùs erat, quandoquidem juris-
dictionis Regiæ partes susceperat, indiscussam illam quæstio-
nem prætermittere, ne, cum novæ usurpationes ad capita ab
eo assignanda revocari non possent, earum injustitia faciliùs de-
prehenderetur. Nam v. g. verum est, ut ipse dicit, *Edicto lato*
anno